

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til endringer i folketrygdloven og dagpengeforskriften
(forenklinger i dagpengeregelverket)

16. august 2024

Høringsfrist: 13. september 2024

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunn.....	3
3	Tydeliggjøring av plikten til å registrere seg som arbeidssøker.....	3
4	Tydeliggjøring av lovhjemmelen for stans av dagpenger	4
5	Begrepsendringer.....	5
6	Forholdet til internasjonale forpliktelser	6
7	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	6
8	Forslag til endringer i folketrygdloven og dagpengeforskriften	6

1 Innledning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sender med dette på høring forslag om forenklinger i dagpengeregelverket. Forslagene gjelder begrepsendringer og tydeliggjøring av plikten til å være registrert som arbeidssøker og av lovhjemmelen for stans av dagpenger.

Departementet mener det er viktig å legge til rette for økt digitalisering og bruk av automatisert saksbehandling på dagpengeområdet. Endringene som foreslås i dette høringsnotatet, kan gjennomføres relativt raskt. Samtidig er det behov for å gjøre flere endringer, som vil ta noe lengre tid å utrede.

2 Bakgrunn

Retten til dagpenger er regulert i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) kapittel 4 og den tilhørende forskrift 16. september 1998 nr. 890 om dagpenger under arbeidsløshet (dagpengeforskriften). Medlemmer av folketrygden som har tapt arbeidsinntekt som følge av at de er blitt arbeidsløse, og som hovedregel oppholder seg i Norge, kan få dagpenger etter folketrygdloven §§ 4-1 og 4-2. Etter folketrygdloven § 4-3 er hovedregelen at arbeidstiden må ha blitt redusert med minst 50 prosent sammenlignet med arbeidstiden før arbeidsløsheten. For å få dagpenger må den tidligere arbeidsinntekten etter folketrygdloven § 4-4, svare til minst 1,5 ganger grunnbeløpet i folketrygden (G) de siste 12 kalendermånedene før dagpengesøknaden er fremmet, eller minst 3 G innenfor de siste 36 kalendermånedene før søknaden. Et grunnleggende vilkår for rett til dagpenger er vilkåret om å være «reell arbeidssøker», jf. folketrygdloven § 4-5, som innebærer at man aktivt må søke arbeid og være villig og i stand til å ta ethvert arbeid på hel- eller deltid, hvor som helst i landet.

Forslagene skal legge til rette for utvikling og programmering av ny saksbehandlingsløsning for dagpenger (P4) i Arbeids- og velferdsetaten. Det vises i den forbindelse til NOU 2023: 11 *Raskt og riktig*, som inneholder forslag til flere tiltak for å øke kvaliteten i saksbehandlingen og for å få ned saksbehandlingstiden. Det fremgår av utvalgsrapporten at dagpengesakene er blant de sakstypene med lavest andel helautomatiserte vedtak og høyest andel klager i førsteinstans. En viktig årsak til dette er at dagpengeregelverket er komplekst og vanskelig å forstå. Regelverket krever mye manuell saksbehandling på grunn av dokumentasjonskrav og skjønnsmessige vurderinger. Det hindrer en større grad av automatisering. Det er også bakgrunnen for at det under koronapandemien ikke var mulig å saksbehandle det store antallet søknader om dagpenger innenfor rimelige frister. Den uforsvarlig lange saksbehandlingstiden førte blant annet til innføring av en midlertidig forskuddsordning hvor dagpenger ble utbetalt på forskudd uten nærmere vilkårsprøving. Departementet prioriterer arbeidet med ytterligere regelverksforenklinger i tiden fremover. Endringene som foreslås her, bidrar først og fremst til at gjeldende praksis tydeliggjøres i lov og forskrift.

3 Tydeliggjøring av plikten til å registrere seg som arbeidssøker

Det følger av folketrygdloven § 4-8 at medlemmet må melde seg som arbeidssøker til Arbeids- og velferdsetaten for å ha rett til dagpenger. Arbeids- og velferdsetaten bestemmer hvordan melding skal skje. I praksis brukes samme fremgangsmåte som i arbeidsmarkedsloven § 10, som gir alle med lovlig opphold i Norge rett til å registrere seg

som arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten. Registrering etter arbeidsmarkedsloven er ikke knyttet til retten til ytelser, og arbeidsmarkedsloven pålegger heller ingen plikt til å registrere seg som arbeidssøker.

Dagpengemottakers plikt til å registrere seg hos Arbeids- og velferdsetaten er en nødvendig forutsetning for å kunne anses som reell arbeidssøker, men denne koblingen fremgår ikke særlig klart av dagens dagpengeregelverk. Departementet foreslår derfor at plikten til å registrere seg som arbeidssøker tas inn i kravet om å være reell arbeidssøker i folketrygdloven § 4-5. Konsekvensen av manglende registrering vil da være at retten til dagpenger faller bort, jf. folketrygdloven § 4-21, og det kan fattes vedtak om stans som beskrevet i pkt. 6.

4 Tydeliggjøring av lovhjemmelen for stans av dagpenger

Etter folketrygdloven § 4-21 faller retten til dagpenger bort dersom vilkåret om å være reell arbeidssøker, jf. folketrygdloven § 4-5, ikke lenger er til stede. I slike tilfeller kan den løpende dagpengeperioden bli stanset. En dagpengemottaker som har lengre feriefravær, er syk eller unnlater å melde seg for å opprettholde registreringen som arbeidssøker etter folketrygdloven § 4-8¹, anses ikke som reell arbeidssøker, og kan i praksis få dagpengene stanset. Dagpengene stanses i dag automatisk dersom mottakeren ikke lenger er registrert som arbeidssøker. I de øvrige tilfellene vurderes stans manuelt.

Dagpengemottakere som er sykmeldte eller som tar ferie, fyller ikke vilkåret om å være reell arbeidssøker, og retten til dagpenger bortfaller. At dagpengene da bortfaller, følger dermed av § 4-21.

Det følger av den generelle bestemmelsen i folketrygdloven § 21-6 at en løpende ytelse kan stanses dersom det inntreffer endringer i forhold som har betydning for retten til ytelsen. Når det gjelder dagpenger, kan slike endrede forhold for eksempel foreligge når en dagpengemottaker har arbeid av et omfang som gjør at kravet om minst 50 prosent arbeidstidsreduksjon ikke er oppfylt. Praksis har siden 1990-tallet vært at dagpengene automatisk blir stanset dersom kravet til redusert arbeidstid ikke har vært oppfylt i tre påfølgende meldeperioder (til sammen seks uker) – og det ikke har blitt utbetalt dagpenger. Vilkåret om å være arbeidsløs og kravet om tilstrekkelig tap av arbeidstid fremgår av folketrygdloven § 4-3. At dagpengene bortfaller som følge av at vilkåret ikke er oppfylt, fremgår ikke like tydelig i disse tilfellene, siden det ikke gjelder en tilsvarende bestemmelse om bortfall her, som etter § 4-21.

Det er videre praksis at dagpengemottakeren tas ut av arbeidssøkerregisteret når fristen for å melde seg etter folketrygdloven § 4-8 andre ledd, er oversittet. Som en konsekvens av dette, stanses dagpengene. Mottakeren tas også ut av arbeidssøkerregisteret og får dagpengene stanset etter å ha gitt uttrykkelig melding om at hun eller han ikke lenger ønsker å stå tilmeldt som arbeidssøker. Slik melding kan blant annet gis via e-meldingen (meldekortet) til Arbeids- og velferdsetaten som skal gis hver 14. dag.

¹ Jf. også folketrygdloven § 4-5, slik den foreslås endret, se pkt. 5.

Gjennom meldeplikten ivaretas muligheten for kontroll av om vilkårene for retten til dagpenger er til stede i hele dagpengeperioden. Kontrollmuligheten bortfaller når meldeplikten ikke blir overholdt. Bakgrunnen for praksisen med å stanse dagpengeperioden på grunn av manglende melding, er dermed i hovedsak et behov for å kontrollere om vilkårene for dagpenger fortsatt er til stede etter lengre opphold i dagpengeperioden. Det fremgår i dag ikke klart av bortfallsregelen i § 4-21 – sammenholdt med ordlyden i § 4-5 (kravet om å være reell arbeidssøker) og i § 4-8 (meldeplikten) – at manglende overholdelse av meldeplikten kan føre til stans av dagpengeperioden.

På bakgrunn av dette foreslår departementet å endre § 4-21, slik at gjeldende praksis for stans ved manglende oppfyllelse av kravet til arbeidstidsreduksjon og stans ved manglende overholdelse av meldeplikten også fremgår direkte av dagpengeregelverket. Det kan være hensiktsmessig å gi mer detaljerte regler i forskrift, for eksempel om hvor lang tid som kan gå uten at vilkårene for rett til dagpenger er oppfylt, før Arbeids- og velferdsetaten kan fatte vedtak om stans. Det foreslås derfor at departementet gis en hjemmel til å gi forskrifter om stans.

Departementet foreslår at gjeldende praksis for å stanse dagpengeperioden etter tre påfølgende meldeperioder uten dagpengeutbetalinger videreføres og synliggjøres gjennom regulering i dagpengeforskriften. Tilsvarende foreslår departementet å videreføre og synliggjøre gjeldende praksis for å stanse dagpengene når fristen for å melde seg etter folketrygdloven § 4-8 andre ledd, er oversittet, eller når medlemmet uttrykkelig har meldt fra om at det ikke lenger ønsker å være registrert som arbeidssøker.

5 Begrepsendringer

Reglene om ventetid i folketrygdloven § 4-9 ble erstattet med regler om en egenandel med virkning fra 1. januar 2024. Praktiseringen av de nye reglene har vist et behov for å rydde i begrepsbruken i folketrygdloven kapittel 4.

For å unngå forvirring mellom begrepene ventetid og egenandel, foreslår departementet at begrepet «ventedager» fjernes helt fra folketrygdloven § 4-9 første ledd. Ved en inkurie ble begrepet «ventetid» i §§ 4-16 og 8-49² ikke endret til «egenandel» i forbindelse med endringen i § 4-9. Departementet foreslår å rette opp dette.

Dagpengemottakere som blir syke, kan få sykepenger på grunnlag av dagpenger, jf. folketrygdloven § 8-49. På samme måte som når det gjaldt den tidligere ventetiden, skal egenandelen jf. § 4-9, ikke påvirke utbetalingen av sykepenger. Egenandelen skal derfor ikke gå til fradrag i sykepenege. Folketrygdloven § 8-49 foreslås justert iht. dette.

Departementet foreslår også flere begrepsendringer i sanksjonsreglene ved selvforskyldt arbeidsløshet i folketrygdloven § 4-10. I dag brukes begrepet «forlenget ventetid», som henger sammen med de tidligere reglene om ventetid i § 4-9. Siden ventetiden er blitt erstattet med en ren egenandel, virker begrepsbruken i § 4-10 ulogisk.

² § 8-49 gir regler om rett til sykepenger på grunnlag av bl.a. dagpenger.

Departementet har vurdert ulike begreper og foreslår at begrepet «forlenget ventetid» i § 4-10 og i henvisningene til bestemmelsen i §§ 4-15 og 4-20, erstattes med «sanksjonsperiode». Departementet ber om høringsinstansenes syn på begrepet. I tillegg foreslår departementet at det i overskriften til § 4-10 presiseres at bestemmelsen kommer til anvendelse ved selvforskyldt arbeidsløshet.

6 Forholdet til internasjonale forpliktelser

Det følger av folketrygdloven §§ 1-3 flg. at loven skal anvendes i samsvar med prinsippene om fri bevegelighet og lik behandling slik de kommer til uttrykk i EØS-avtalens hoveddel. Det fremgår videre av folketrygdloven § 4-1 a at bestemmelsene om dagpenger i kapittel 4 skal fravikes i den utstrekning det er nødvendig av hensyn til relevante bestemmelser i EØS-avtalens hoveddel, trygdeforordningen, gjennomføringsforordningen og bi- og multilaterale trygdeavtaler, se §§ 1-3 a og 1-3 b.

Trygdeforordningen stiller ikke krav om harmonisering av trygdeordningene i medlemsstatene, men koordinerer medlemsstatenes trygdelovgivning. Det er overlatt til nasjonale myndigheter å fastsette hvilke trygdeytelser som kan gis, om trygdedekning skal være betinget av arbeid eller bosetting, størrelsen på ytelsene og hvor lenge de kan gis. Reguleringen av trygdeytelser må likevel være i overensstemmelse med grunnprinsippene i EØS-retten.

De foreslåtte endringene vil gjelde likt for alle som innvilges dagpenger, uten hensyn til om retten til dagpenger følger av de nasjonale reglene eller av sammenleggingsreglene i EU-trygdeforordningen (883/2004). Endringene er dermed i overensstemmelse med likebehandlingsprinsippet slik det kommer til uttrykk i EØS-avtalen artikkel 4 og trygdeforordningen artikkel 4.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Ingen av forslagene antas å ha økonomiske konsekvenser av nevneverdig betydning.

Forslagene sikrer lovfesting av viktige plikter og konsekvenser av at disse ikke overholdes. Det gjør det lettere for dagpengemottakerne å forstå sentrale deler av ordningen. Det kan i noen grad frigjøre saksbehandlingsressurser i Arbeids- og velferdsetaten. Endringene vil også legge til rette for utvikling og implementering av en ny og bedre saksbehandlingsløsning for dagpenger.

8 Forslag til endringer i folketrygdloven og dagpengeforskriften

Forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven):

§ 4-5 første ledd skal lyde:

For å ha rett til dagpenger må medlemmet være reell arbeidssøker. Som reell arbeidssøker regnes den som er arbeidsfør, er registrert som arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten og er villig til å

- a. ta ethvert arbeid som er lønnet etter tariff eller sedvane,
- b. ta arbeid hvor som helst i Norge,
- c. ta arbeid uavhengig av om det er på heltid eller deltid,
- d. delta på arbeidsmarkedstiltak.

§ 4-9 første ledd skal lyde:

Etter at dagpengene er innvilget, beregnes det en *egenandel* ~~på tre ventedager.~~
~~Egenandelen~~ *som* tilsvarer tre ganger medlemmets dagsats medregnet eventuelt barnetillegg, jf. § 4-12. *Egenandelen* går til fradrag i medlemmets første dagpengeutbetalinger.

§ 4-10 skal lyde:

§ 4-10 ~~Førløngt ventetid~~ *Sanksjonsperiode ved selvfor skyldt arbeidsløshet*

Det ytes dagpenger først etter *en* ~~førløngt ventetid~~ *sanksjonsperiode* når medlemmet

- a. har sagt opp sin stilling uten rimelig grunn,
- b. har sluttet uten rimelig grunn,
- c. er avskjediget eller oppsagt på grunn av forhold som kan bebreides vedkommende, eller
- d. handler som beskrevet i § 4-20 første ledd bokstav a til c.

~~Førløngt ventetid~~ *Sanksjonsperioden* løper fra det tidspunkt det er søkt om stønad, og fastsettes til

- a. atten uker første gang forhold som nevnt i første ledd inntreffer,
- b. seks måneder dersom forhold som nevnt i første ledd eller § 4-20 har inntruffet to eller flere ganger innenfor de siste tolv måneder.

For at det skal kunne *fastsettes* ~~førløngt ventetid~~ *sanksjonsperioden* etter andre ledd bokstav b, må det som følge av de tidligere forholdene ha *blitt fattet* vedtak om ~~førløngt ventetid~~ *sanksjonsperiode* etter bestemmelsene i denne paragraf eller vedtak om tidsbegrenset bortfall av dagpenger etter bestemmelsene i § 4-20.

~~Førløngt Ventetid~~ *Sanksjonsperioden* kan bare fastsettes på grunnlag av forhold som ikke ligger lenger tilbake i tid enn seks måneder. Seksmånedersfristen regnes fra det tidspunkt medlemmet ikke lenger har krav på lønn.

Medlemmet må stå tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten og fylle vilkårene for rett til dagpenger *i* ~~den forlengede ventetiden~~ *sanksjonsperioden*.

Det skal ikke *fastsettes* ~~førløngt ventetid~~ *sanksjonsperiode* for medlem som har sagt opp sin stilling for å flytte med ektefelle eller samboer til nytt arbeidssted et annet sted i landet dersom vedkommende kan regnes som reell arbeidssøker etter § 4-5 andre ledd.

§ 4-15 tredje ledd skal lyde:

Uker da medlemmet har fått fastsatt ~~førløngt ventetid~~ *sanksjonsperiode*, jf. § 4-10, eller tidsbegrenset bortfall av dagpenger, jf. § 4-20, likestilles med uker med stønad i forhold til bestemmelsene i denne paragraf. Dersom forholdet inntreffer så sent i en stønadsperiode at ~~den forlengede ventetiden~~ *sanksjonsperiode* eller det tidsbegrensede bortfallet av dagpenger

ikke kan avvikles innen utløpet av stønadsperioden, overføres de gjenstående ukene til en eventuell ny stønadsperiode, dersom denne påbegynnes innen 52 uker.

§ 4-16 første ledd første punktum skal lyde:

En løpende stønadsperiode som er avbrutt i inntil 52 uker, gjenopptas uten ny prøving av kravet til minsteinntekt etter § 4-4, uten ny ~~ventetid~~ **egenandel** etter § 4-9 og uten at dagpengegrunnlaget etter § 4-11 fastsettes på nytt.

§ 4-20 femte ledd skal lyde:

For at det skal kunne fastsettes tidsbegrenset bortfall av dagpenger etter tredje ledd bokstav b eller etter fjerde ledd bokstav b eller c, må det som følge av de tidligere forholdene ha **blitt fattet** vedtak om tidsbegrenset bortfall av dagpenger etter denne paragraf eller vedtak om ~~forlenget ventetid~~ **sanksjonsperiode** etter § 4-10.

§ 4-21 nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Retten til dagpenger faller også bort dersom medlemmet ikke lenger er tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten som arbeidssøker, jf. §§ 4-5 og 4-8, eller ikke har hatt tilstrekkelig tap av arbeidstid, jf. § 4-3 annet ledd og § 4-13.

Departementet kan gi nærmere regler om stans av dagpenger i forskrift.

§ 8-49 første ledd første punktum skal lyde:

Til et medlem som mottar dagpenger under *arbeidsløshet, ~~eller som opptjener ventetid etter § 4-9,~~* ytes det sykepenger etter bestemmelsene i kapitlet her fra og med den dag medlemmet blir arbeidsufør.

Forslag til endringer i forskrift 16. september 1998 nr. 890 om dagpenger under arbeidsløshet (dagpengeforskriften):

Overskriften til kapittel 10 endres til:

Kapittel 10 ~~Anvisning og~~ **Utbetaling og stans**

Ny § 10-4 skal lyde:

§ 10-4 Stans av dagpenger

Arbeids- og velferdsetaten fatter vedtak om stans dersom medlemmet i tre påfølgende meldeperioder jf. folketrygdloven § 4-8 andre ledd, ikke har hatt tilstrekkelig tap av arbeidstid etter folketrygdloven §§ 4-3 og 4-13.

Arbeids- og velferdsetaten kan også fatte vedtak om stans dersom medlemmet ikke fyller vilkåret om å være reell arbeidssøker etter folketrygdloven § 4-5.